

Fanatisme contra un ninot

Jordi Culé, ninot còmic que apareix a TV3 en les retransmissions de futbol, ha creat una controvèrsia que fàcilment ha entrat en el terreny de la política. En aquest àmbit, diverses associacions espanyoles han reaccionat amb exageracions pròximes al fonamentalisme.

Gool...! El F. C. Barcelona acaba de marcar en un partit retransmès per la petita pantalla, per TV3. Sobreimpressionat a les imatges de l'encontre, un ninot animat, que s'ha batejat com a Jordi Culé, fa la gran rialla, dansa unes passes de ball popularitzades a l'últim mundial per un davanter camerunès, torna a riure i desapareix. Tot, en breus segons. Bé, aquesta en aparença inofensiva tira còmica, passada quan hi ha una jugada important en un partit de futbol televisat per TV3, ha ocasionat

una insospitada polèmica.

Tant és així, que la controvèrsia generada per Jordi Culé ha ultrapassat l'àmbit futbolístic; per les exaltades reaccions suscitées a la capital de l'estat —i també dins mateix de Catalunya—, s'ha pogut veure com, a poc a poc, les rivalitats esportives han destapat l'olla d'unes conegudes tensions polítiques. L'enfrontament F.C. Barcelona-Reial Madrid s'ha convertit aquests dies, una vegada més, i a causa d'un ninot, en un duel ideològic —en el qual ambdós clubs en representen les parts— entre dos nacionalismes, el català i l'espanyol.

Segons Jordi Berrio, professor d'opinió pública de la facultat de Ciències de la Informació de la Universitat Autònoma de Barcelona, "la polèmica que ha ocasionat Jordi Culé és causada per la seva incidència en el món del futbol, que és un tema delicat. De fet, la competició futbolística reflecteix una si-

tuació real quant a l'estat, en què el Madrid simbolitza Espanya i el Barcelona Catalunya. I això és fàcil de comprovar ja que en el camp del Madrid es veuen banderes espanyoles; en el camp del Barça, catalanes. Quan tots dos equips s'enfronten, és evident quina nació representa cada club".

¡PER TELEVISIÓ, NO!

Jordi Culé, el personatge creació del dibuixant Óscar Nebreda, ha arrelat amb força en l'aficionat blau-grana, en part gràcies al dibuix setmanal, resum del partit jugat el dia anterior, que l'humorista publica des de fa anys en el diari barceloní *El Periódico*. D'altra banda, en aquest mitjà, la crítica humorística efectuada per Óscar és sovint ferotge contra l'equip blau-grana, sense que, però, l'opinió pública hagi manifestat cap mena de rebuig contra la broma del dibuixant; per contra, l'acceptació de l'humor d'Óscar Nebreda ha estat una constant en l'aficionat del F.C. Barcelona. Aquesta circumstància demostra que difícilment pot considerar-se una ofensa l'aparició per TV3 del ninot blau-grana, si no és que hi ha elements tangencials que predisposin a veure el dibuix animat com un motiu de greuge.

"La reacció a Madrid respecte al personatge de Jordi Culé —explica el sociòleg Salvador Cardús— pot inscriure's en un marc polític i

cultural. L'única cosa que fa el ninot és accentuar les diferències existents dins l'estat espanyol, sense que el personatge en si creï cap conflicte; el problema es troba en la realitat, i Jordi Culé, com a símbol, no fa altra cosa que posar-la de manifest". Una de les raons que ha atorgat a Jordi Culé el protagonisme de què gaudeix ha estat el mitjà en què ha estat difós: la televisió. Segons Cardús, "el que passa és que a nivell de debats teòrics el nacionalisme espanyol ha mostrat sempre una certa tolerància cap al discurs nacionalista català, i fins i tot ha mantingut una posició de comprensió. Ara bé, el ninot de Jordi Culé trenca el límit del debat intel·lectual per a situar-se en una esfera totalment popular. I, el que de cap manera no suporta el nacionalisme espanyol, és que les discrepàncies del seu model es vehiculin a través de mitjans populars, en aquest cas el futbol, per la seva eficàcia".

L'expressió del nacionalisme mitjançant l'esport no és un fenomen del nostre país, ni tan sols espanyol, com

molt bé s'ha pogut comprovar en l'últim Campionat Mundial, Itàlia '90. La selecció campiona del món, la República Federal d'Alemanya, va aglutinar al voltant de la seva victòria l'eufòria nacionalista per la recent reunificació dels dos estats. Això a part, les retransmissions d'aquest mundial per part de TVE van estar farcides d'un acusat favoritisme cap a la selecció d'Espanya, una parcialitat que va superar en molt, moltíssim, la falta d'equanimitat que s'imputa en l'actualitat a TV3. Per un altre costat, segons Jordi Berrio, "tot i que de manera involuntària, Jordi Culé ha demostrat que, arreu de l'estat, la Televisió Nacional de Catalunya fa més por que no

es pensa, perquè altrament la reacció de la premsa espanyola, amb José María García al capdavant, no hauria estat tan exagerada. D'aquesta manera, es posa a TV3 en la situació de privilegi que significa considerar-la, a nivell de competència, d'igual a igual a Televisió Espanyola".

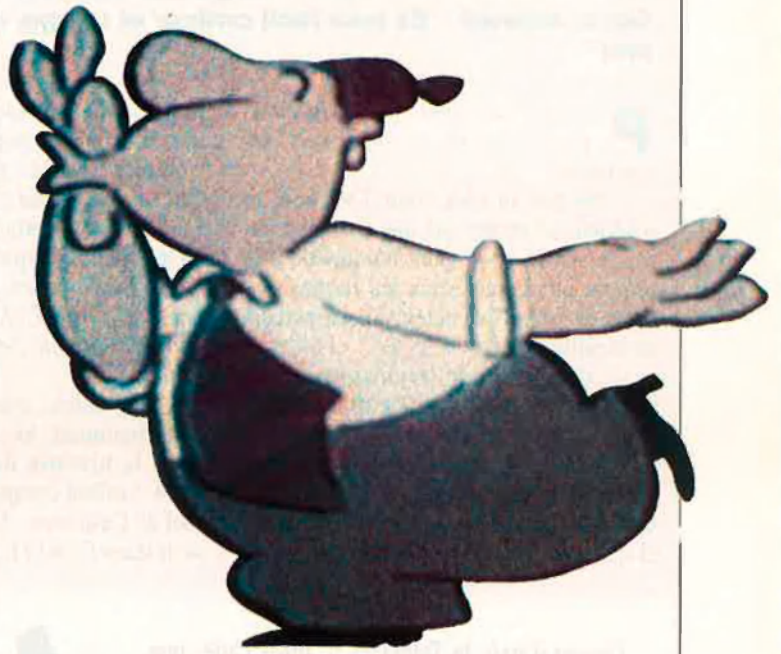
Que TV3 infon respecte, i que Jordi Culé fa pànic, ho demostra el fet que la plantilla del Reial Madrid ha rebutjat enèrgicament el ninot d'Oscar Nebreda. El jugador madridista Michel va ser dur en les seves declaracions:

"Això és un símptoma de l'enveja que es té al Madrid, i que no se sap ni guanyar". També s'ha de ressaltar el boicot que la plantilla del club blanc ha decidit fer a la Televisió Nacional de Catalunya; això afegit, a més, a la possibilitat d'interposició d'una querrela contra l'ens autònom. I, per acabar, cal citar la circumstància que, malgrat la nota aclaridora de TV3 respecte a la intencionalitat no ofensiva de la tira de Jordi Culé, el club blanc, tot i acceptar les raons de la televisió autònoma, s'ha refermat en la posició d'exigir la retirada total del ninot de les retransmissions de TV3.

PROVOCAR VIOLÈNCIA

Les reaccions contràries a Jordi Culé, però, no s'han limitat al club de la capital d'Espanya, sinó que s'han estès a altres entitats més genèriques. Per exemple, a la Lliga de Futbol Professional (LFP), el president de la qual, Antoni Baró, va efectuar unes declaracions més crispades que les del mateix Michel, argumentant que les aparicions de Jordi Culé a TV3 eren "de mal gust i que podien arribar a provocar violència". El ninot d'Oscar, finalment, va rebre crítiques fins i tot de més altes instàncies: la Federació Espanyola de Futbol, per mitjà del seu president, Àngel María Villar, va manifestar el seu desacord amb l'actuació de TV3, tractant-la de "reprotxable" i "lamentable".

Tatxo Benet, cap d'Esports de TV3, assegura que "no s'ha entès el que significa Jordi Culé. Penso, a més, que la reacció violenta que hi ha hagut des de Madrid ha estat causada per una resposta en calent a la interpel·lació de diversos periodistes. No podem oblidar que molts dels qui més protesten pel ninot no l'han vist per televisió, ja que TV3 no pot rebre's a Ma-

drid. La veritat, certament, és que no entenc per què s'ha armat tant de rebombori".

La reacció contra Jordi Culé ha estat rebuda a Madrid com un atac al club, com molt bé reflecteixen les declaracions de Michel; atac que ve de Catalunya, no del club blau-grana. S'ha de recordar que el capità de l'equip blanc, Chendo, va manifestar fa pocs mesos, a conseqüència de la pèrdua de la final de la Copa del Rei de futbol contra el F.C. Barcelona, que l'únic que li dolia de la derrota era que la Copa havia anat a parar a les vitrines d'un club "no espanyol". Aquesta percepció d'*estrangeria* del club blau-grana des de Madrid és lògica; el que ja no és lògic, és manifestar-ho públicament: Chendo, de la mà de Ramón Mendoza, va rectificar al dia següent.

"El F.C. Barcelona té una projecció nacional òbvia -diu Salvador Cardús-, ja que el barcelonisme no és un fenomen de ciutat sinó de capitalitat d'un país". Aquesta realitat ha estat recollida per la Carta Mu-

nicipal de Barcelona, redactada la setmana passada.

EFFECTE BUMERANG

Per tant, quan Jordi Culé, barcelonista i, inicialment no antiespanyolista, escarneix el Reial Madrid -equip que rep la broma com una ofensa de Catalunya- i s'inicia l'atac mitjançant el discurs nacionalista espanyol, reflectit amb celeritat per les entitats representants de l'estat (Lliga de Futbol Professional, Federació Espanyola de Futbol, etc.), el ninot d'Oscar Nebre-

da passa a convertir-se en un personatge antiespanyolista, que s'ha d'eliminar en tant que desestabilitzador i "generador de violència".

Óscar Nebred: "És més fàcil criticar el rei que el Reial Madrid"

Per què un ninot inofensiu com Jordi Culé ha provocat tant de rebombori?

—No tinc ni idea. Tant TV3 com jo voldríem saber per què una cosa que havia de ser un contrapunt humorístic a la serietat que caracteritza les retransmissions de futbol per televisió, ha aixecat tanta polseguera.

—¿Què pensa de les acusacions de mal gust que s'han vessat sobre Jordi Culé?

—Bé, imagino que això del *mal gust* és un eufemisme per dir que el ninot els sembla una cabronada. Això no obstant, el que hem tret com a conseqüència de

tot el merder és que jo no podria tenir una tira còmica com la que tinc a *El Periódico* a Madrid. És més criticable, pel que sembla, el rei, que el Reial Madrid. I és una pena, perquè al final un qüestionari qui mana en aquest país.

—¿Es conscient que amb tot el rebombori Jordi Culé gairebé s'ha convertit en un mite per a l'aficionat blaugrana?

—És possible, inclús m'han dit que, inconscientment, he condensat en sis segons la història de Catalunya des de 1714, i m'han comparat el ninot amb Rafael de Casanova. Ja veurem si l'any que ve li duen flors l'11 de setembre.

Davant d'això, la Televisió Nacional de Catalunya s'ha trobat en una posició incòmoda, ja que les crítiques al personatge de la polèmica han fet augmentar l'audiència de les emissions del canal autonòmic, audiència que espera veure el ninot i que no pot defraudar. A l'altre extrem, una allau de crítiques en estaments esportius —de

moment— espanyols han actuat de pressió amb la intenció última de fer desaparèixer Jordi Culé.

Tatxo Benet assegura que "el ninot continuarà sortint en les retransmissions dels partits de futbol que faci TV3, perquè amb el temps la gent acabarà entenent quin era el nostre propòsit, purament lúdic, i es divertirà amb

Jordi Culé, que és la raó per la qual va ser creat".

Des d'un altre punt de vista, la reacció desorbitada dels jugadors del Madrid, dels directius blancs, de les diverses entitats esportives, i d'una gran part de la premsa de la capital de l'estat —i, insòlitàment, de Catalunya mateix—, l'únic que ha provocat ha estat una situació inversa a l'esperada, per un estrany efecte bumerang. És a dir, que Jordi Culé s'ha convertit en símbol del club blaugrana, fins al punt que ja es comencen a fer samarretes, encenedors, clauers, etc., amb la figura del popular ninot.

FUTBOL I MAL GUST

Un dels arguments que més s'han esgrimit, sobretot des de la premsa de Catalunya, contra Jordi Culé ha estat la consideració de la tira còmica de TV3 com *de mal gust*. Segons Salvador Cardús, "aquesta crítica no té valor, ja que tindria mal gust un ninot d'aquesta mena, per exemple,

en la retransmissió d'un debat polític o d'una conferència, però mai en un partit de futbol. En el context del futbol, on demanar el cap de l'àrbitre i insultar el contrari forma part d'un ritual, dir que Jordi

Culé és de *mal gust* significa descontextualitzar el ninot".

Enric Saperas, professor de teoria de la comunicació de la Facultat de Ciències de la Informació de la UAB, afirma que per parlar del *mal gust* de Jordi Culé "només cal veure *Su media Naranja*, de Telecinco, i després mirar-se bé el ninot d'Óscar. Segur que les consideracions sobre el bon o el mal gust canvien, aleshores, radicalment".

La queixa de Tatxo Benet ve, però, per altres aspectes. "El que realment dol —diu Benet— és que tant i tant que s'ha parlat de Jordi Culé, i encara no s'ha dit ni una paraula sobre la tècnica, l'estil, la innovació televisiva que significa la sobreimpressió del ninot. És aquí on ha d'haver-hi el vertader debat".

Eduard Company

